

Nr 330.

Av herrar **Reuterskiöld** och **Löfvander**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag) m. m.

Kungl. Maj:t har i prop. nr 240 föreslagit, att nu gällande lösdriverilag skall ersättas av en lag, vilken betecknas som vanartslag och i själva verket på intet sätt ersätter lösdriverilagen.

Departementschefen har både vid föredragningen till lagrådsremiss och vid föredragningen av lagrådets yttranden (sid. 77, 313) sökt visa, att uttrycket vanartslag i själva verket vore väl motiverat, men det mesta, som genom den förebragta bevisningen kan med fog anses vara styrkt, är att vanartade personer vid sidan av lösdrivare varit föremål för vissa lagstiftningsåtgärder. Hela det föreliggande lagförslaget är också inriktat icke på lösdriveriets utan på den sociala vanartens bekämpande, varmed följer att, därest lagen skulle antagas, lösdriveriet i verklig mening lämnas utan nödig och därefter avpassad reaktion. Icke minst beror detta på den enhetliga behandling av olika element, som departementschefen förordar (sid. 74 ff.), men grunden ligger djupare.

Att lösdriveriet icke bör eller behöver kriminaliseras, har departementschefen fullt riktigt betonat (sid. 49), och med lika fog har han framhållit, att något judiciellt förfarande vid domstol i stället för en administrativ myndighet såsom nu Konungens befallningshavande icke heller är att förorda (sid. 56). Däremot måste beklagas att departementschefen, i likhet med 1927 års sakkunnige, velat lägga huvudvikten i lagstiftningen mot lösdriveriet "på uppfostrande och hjälpande verksamhet" (sid. 56). Reaktionen mot lösdriveriet i egentlig mening varken kan eller bör ske i form av försök att uppfostra människor, som överhuvud i regel icke äro uppfostringsbara.

Lösdriveriets karaktär kan angivas på det sätt, att personer, som äro arbetsföra och självförsörjningspliktiga, d. v. s. skyldiga både att genom arbete försörja sig samt de sina och att själva förskaffa sig nödigt arbete, ej blott på ett ansvarslost sätt underlåta att fullgöra denna försörjningsplikt, utan därjämte föra ett levnadssätt, som för samhället och dess krav på de enskildes självförsörjning utgör en fara. Huvudvikten måste med hänsyn härtill läggas på den reaktion, som består däri, att självförsörjningsarbetet av samhället framtvingas.

Den nuvarande lagstiftningen bygger också på principen om tvångsarbete såsom en naturalexekution mot tredskande självförsörjningspliktige, sedan dessa

först behörigen varnats, utan att varningen lett till önskad påföljd. Tvångsarbetet utgör i verkligheten det vederlag den till tvångsarbete bortdömde tvingas att giva för det underhåll och den försörjning samhället ger honom, sedan det konstaterats, att han icke fullgör sin normala försörjningsplikt utan hemfallit till lösdriveri.

Man har sagt, att den reaktion, som gällande lagstiftning möjliggör, icke är effektiv. Detta påstående är dock en sanning med modifikation. I verkligheten torde det förhålla sig så, att tvångsarbetet är ett så pass effektivt medel, att lösdrivarna på allt sätt söka undvika detsamma. Det är en helt annan sak att samtidigt straffpåföljderna för vissa brott äro sådana, att lösdrivare ej sällan föredraga att begå dylika brott för att få därmed förenat straff hellre än tvångsarbete för lösdriveri; den omständigheten att straffen icke äro effektiva, får därför icke åberopas som bevis för att den nuvarande anordningen av reaktionen mot lösdriveriet behöver så totalt omregleras som genom propositionen nr 240 skett.

Härmed skall icke förnekas att särskilt beträffande de ungdomliga elementen vanartssynpunkten kan vara befogad, eller att i fråga om vissa kvinnors lösaktiga levnadssätt andra åtgärder än sådana, som gällande lösdriverilag möjliggör, kunna vara lämpliga. Detta medför blott, att frågorna böra hållas i sär och icke blandas samman. Det synes därför vara nödigt att hela ärendet underkastas en förnyad prövning av Kungl. Maj:t utan särskilda direktiv, vadan hemställes,

att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 240.

Stockholm den 5 april 1930.

C. A. Reuterskiöld.

Axel Löfvander.
